

Σειρά Ποντιακῶν λαογραφικῶν ἐμπομπῶν ἀπὸ τὴν YENED τῆς Π.Ε.Π.Σ.

. 274 (7XI/1982)

. . . . Σ Η Μ Α

Ἀκοῦτε τὴ λαογραφικὴ ἐμπομπὴ τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Ποντιακῶν Σωματείων - Ποντιακὴ ἡχώ - ποὺ γράφει καὶ ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης.

. . . . τὸ σῆμα σβῆνει

Στὴ σημερινή μας ἐμπομπή, φίλοι ἀκροατές, ποὺ εἶναι ἡ πρώτη τῆς καινούργιας χρονιάς, παρουσιάζουμε λαογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἔννοια τοῦ χρόνου, τοὺς μῆνες καὶ τίς ἡμέρες. Τὰ παίρνουμε ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Στάθης Εὐσταθιάδης, μὲ τίτλο: " Τὰ τραγούδια τοῦ ποντιακοῦ λαοῦ - Πολύτιμο κεφάλαιο τῆς λαογραφίας μας ".

Σὲ σχετικὸ κεφάλαιο μὲ τίτλο: " Ὁ χρόνος καὶ οἱ γιορτές του ", ἀνέμεσα στὰ ἄλλα, ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης σημειώνει: " Φιλοσοφεῖ ὁ ποντιακὸς λαὸς πάνω στὴν ἔννοια τοῦ χρόνου. Διδάσκειται ἀπὸ τίς καιρικὲς συνθῆκες. Οἱ σχετικὲς νότες τῆς μούσας του ἀποκτοῦν χαρακτήρα γνωμικὸ. Ἐκφράζουν ἀκόμη τὸ βαθύτερο νόημα τῶν διαφόρων ἐορτῶν στὴ διάρκεια τοῦ ἔτους ".

Ἀκολούθως γίνεται ἀναφορὰ στὸν ποντιακὸ καζαμία.

ΤΑ ΜΗΝΑΣ:

Καλαντάρ'ς (Ἰανουάριος)

" Καλαντάρ'ς καὶ νέον ἔτος, ἅμουν πάντα καὶ ὀφέτος ".

" Ἐρθαν, ἄρνι μ', τὰ κάλαντα, ἔρθεν ὁ Καλαντάρης,
μενῶ σε καὶ ἂν 'κ' ἔρχεσαι, νὰ ἔρται τὸ χαπάρι σ'.

Κούντουρος (Φεβρουάριος)

" Ὁ Κούντουρον, ὁ κούτσουρον, ὁ οὐραδοκομένον ".

" Ἐξέβεν καὶ ὁ Καλαντάρ'ς, σὸν Κούντουρον θά πάμε,
ἄρνι μ' ἂν 'κί θά ἔρχεσαι ἀσὸ μεράκ' θά χᾶμαι.

Μάρτ'ς (Μάρτιος)

" Ὁ Μάρτ'ς ἔρται καὶ διαβαίν', ἄλλ'ς παγών' καὶ ἄλλ'ς χουλαίν' ".

Χριστιανάρ' τς (Δεκέμβριος)

" Χριστιανάρ' τς φέρ' τόν κρύον, σάν ἐκεῖνον π' ἔχ' τό βίον ".

Ἔρθαμε σόν Χριστιανάρ', ὁ Χριστὸν ἐγεννέθεν,
τά μήνας γίνταν δώδεκα, ὁ χρόνος πά ἐτελέθεν.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Στό ἴδιο βιβλίο του ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης παραθέτει γνωμικά δίστιχα
γιά τίς ἡμέρες τῆς ἐβδομάδας.

ΤΑ ΗΜΕΡΑΣ

Δευτέρα

" Τὴν Δευτέραν κετσινεῦνε οἱ τεμπέλ' ποῦ 'κί δουλεῦνε.

Τρίτ'

" Τὴν Τρίτ' μ' ἀρχινᾷς δουλεῖαν, θά εὐρίκ' σε ἀναποδίαν ".

Τετράδ'

" Πού νηστεῦνε τὴν Τετράδ', κόφνε τῇ διαβόλ' τ' οὐράδ' ".

Πέφτ'

" Δούλεφον ὅλεν τὴν Πέφτ' καί ὅσον ντό θέλ' τς κουρφεύτ' ".

Παρασκευή

" Ἡ Παρασκευή κλαιμένον, λημονεύ' ν' ἀποθαμένον ".

Σάββα

" Τὴν Σάββαν ἄν ἔεις δουλεῖαν, τούλωσον, μ' ἐβγάλ'ς λαλίαν ".

Κερεκή

" Ὅσήμερον ἔν Κερεκή, στᾶ ὀλίγον κι ἐπ' ἐκεῖ.

Τὴν Κερεκὴν πού δουλεύ', τὴν Δευτέραν 'κ' ἀρτουρεύ' ".

Στό ἴδιο βιβλίο δημοσιεύονται πρωτοχρονιάτικα κάλαντα, πού τοποθε-
τοῦνται στό χῶρο τοῦ Πόντου καί εἶναι γραμμένα στή νεοελληνικὴ δημοτι-
κὴ μας γλῶσσα. ἔχουν γιά τίτλο: " Τοῦ Σκλάβου τό καράβι ". Οἱ καλαντι-
στές τοῦ Πόντου κρατοῦν στό χέρι καράβι στολισμένο. Ψάλλουν μέ συγκί-
νηση καί ὅ, τι εἰσπράττουν τό δίνουν στήν ἐκκλησίᾳ ἢ τό σχολεῖο.
" Ἀλλά ὅς ἐκούσωμε τούς γεμάτους ἐθνικὴ συγκίνηση στίχους/....

" Τρεῖς καλογέροι ἀπ' τοῦ Μελαῖ καί τρεῖς τοῦ Βαζελῶνα,
καράβι βάζουν στά σκαριά μέ τό " Χριστός γεννᾶται".
Κι " ἀρχιμηνιά κι ἀρχὴ χρονιά " στή θάλασσα τί ρίχνουν.

Βάζουν κι ένα ρωμιόπουλο, λεβέντη καπετάνιο.
Τό ρίξε βάλλει τ' ἄρμενα, τὸ Σούρμενα τὸ ξάρτια,
ὁ "Οφιος καὶ ἡ Τρίπολη, μπουτζόπουλα καὶ ναῦτες.
Ἡ πλοῦσια ἡ Ἀργυροῦπολη, ἀσήμι καὶ χρυσάφι,
καὶ τὴν εὐχή τοῦ Γένους μας τὴν δίνει ἡ Τραπεζοῦντα.
Ἡ Ζύγανα συννέφιασσε κι ὁ Ταῦρος ἔχιονίστη,
τῆς Κρώμνης τὸ φηλὸ βουνά τρανὴ δυνάρεα ἔχουν.
Κὼ ἡ δόλια ἡ κοῦρη θάλασσα γαλήνεψε ὥς πέρα,
γιὰ νὰ περάσει ἀτράνταχτο τοῦ Σκλάβου τὸ καράβι.....
- Δότε κι ἐμᾶς τὸν κόπο μας ὅ,τι εἶναι ὀρισμὸς σας
κι ὁ Ἅγιος Βασίλειος νὰ εἶναι βοηθὸς σας.

Βαθὺ αἰσθημα πόνου ἐκφράζουν τὰ δίστιχα, ποὺ θὰ ἡκουστοῦν τώρα.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Καὶ πάλι ἕνας παραδοσιακὸς σκοπὸς.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Στὸ σόλο λῦρα, τουλούμ-ζουρνά, σὲ ρυθμὸ τίκ, ποὺ θὰ μεταδώσουμε καὶ ποὺ
εἶναι ὁ τελευταῖος σκοπὸς τῆς ἐκπομπῆς μας, κτυπᾷει νταούλι ὁ Π.Κ.

. ΟΡΓΑΝΑ

Ἐδῶ κλείνει ἡ ἐκπομπή μας, Κοντό σας καὶ πάλι τὴν ἐρχόμενη ἐβδομάδα
τὴν ἴδια μέρα καὶ ὥρα.

. Σ Η Ρ Α

Ἀκοῦσατε τὴ λαογραφικὴ ἐκπομπή τῆς Η/Ε/Η/Σ/ κλπ.